

Jerzy Smoleń

Akademia Ignatianum w Krakowie

O PRACY PEDAGOGICZNEJ I SOCJALNEJ.

RECENZJA KSIĄŻKI

The Selected Areas of Educational and Social Work Under Contemporary Conditions, pod redakcją Franciszki Wandy Wawro, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013, s. 352, ISBN 978-83-7702-858-2.

Prof. KUL dr hab. Franciszka Wanda Wawro, przy współpracy zespołu autorów o zróżnicowanych specjalnościach pedagogicznych na polu pracy naukowej oraz praktyków pracy socjalnej, przygotowała i opublikowała w wersji angielskojęzycznej bardzo cenną publikację *The Selected Areas of Educational and Social Work under Contemporary Conditions* (*Wybrane obszary pracy pedagogicznej i socjalnej we współczesnych uwarunkowaniach*).

Książka zawiera prace przygotowane przez wielu specjalistów, którzy zarówno w refleksji naukowej, jak i w działalności praktycznej na co dzień podejmują kwestie bezpośrednio lub pośrednio dotyczące tematyki pracy pedagogicznej i socjalnej.

Książka pod względem merytorycznym stanowi zharmonizowany zbiór refleksji teoretycznych i analiz empirycznych, które w swej całości niejako integrują wiedzę z zakresu aksjologii, pedagogiki i pracy socjalnej, odnoszącą się do wybranych problemów społeczno-kulturowych i pedagogicznych w ich usytuowaniu środowiskowym. Charakterystyka specyfiki zmagania współczesnego człowieka na drodze do realizacji jego potrzeb rozwojowych, społeczno-kulturowych czy egzystencjalnych, w odniesieniu do omawianych kategorii osób (np. młodzieży) czy małych instytucji społecznych (jak rodzina), dokonywana jest przez autorów częstokroć z uwzględnieniem zmieniającej się (czasem wręcz ryzykownie) kontekstowości, zarówno w tle polskim, jak i globalnym.

Należy podkreślić, że znaczna część opracowań odnosi się do rodziny i młodego pokolenia, któremu w realiach nowoczesnego społeczeństwa przychodzi startować do ról społecznych w warunkach nieprzewidywalnych i turbulentnych przemian polityczno-gospodarczych, a także w aksjologicznie niejednoznacznym tle kulturowym. Wiele

procesów bowiem generujących dynamiczne przekształcenia uwarunkowań społeczno-kulturowych ma wymiar globalny, ale ich doświadczenie staje się szczególnie dotkliwe dla polskiej rodziny, młodzieży i dzieci, ze względu na skalę zagrożeń marginalizacją w życiu społecznym.

Warto zaznaczyć, że aktualnie zauważane i podejmowane problemy, których konsekwencją są trudności w prawidłowym funkcjonowaniu społecznym i zawodowym, dotyczą nie tylko grup już dziś szczególnie zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, ale całego młodego pokolenia. Współczesna szybkość życia, informatyzacja społeczeństwa, zmiana znaczenia oraz wartości rodziny powodują pojawianie się problemów, których specyfika i skala nie były dotąd wnikliwie badane i brane pod uwagę w procesach społecznych. Dlatego też szczególnie praca socjalna obejmuje działania profesjonalne, mające na celu poprawę warunków życia jednostki i społeczeństwa oraz złagodzenie ludzkiego cierpienia i rozwiązywanie problemów społecznych. Pracownicy socjalni jako profesjonalści pracują z ludźmi, by rozwinąć ich zdolności i zwiększyć ich możliwości działania, udostępnić społeczną pomoc i środki, zorganizować humanitarne i wrażliwe służby socjalne oraz by rozwinąć struktury społeczne, które tworzą możliwość tego działania.

Wszystkie umieszczone w książce opracowania wpisują się we wspomnianą wcześniej, a zarazem popularną obecnie tendencję do interdyscyplinarnego analizowania zjawisk rozwojowych jednostki i życia społecznego. W podejściu metodologicznym opracowań dotyczących pracy socjalnej przełamana została dość dyskusyjna dotąd tendencja postrzegania jej jedynie w ukierunkowaniu na osoby doświadczające bezradności czy zagrożenia wykluczeniem społecznym na skutek doświadczeń życiowych oraz nieprzewidywalnych procesów zmian w systemie społecznym i ekonomicznym. Ukazywane są natomiast konieczności pracy mającej na celu nie tyle rozwiązywanie powstałych problemów ludzkich, ile praca w kierunku „wyzwalania” zasobów środowiskowych oraz edukacji do kompetencji społecznych oraz umiejętności negocjowania z systemami społecznymi (odnosi się to zwłaszcza do młodej generacji).

Poszczególne opracowania są logicznie powiązane i w swym układzie sugerują rangę podnoszonych w nich kwestii. W pierwszoplanowym usytuowaniu znalazły się opracowania dotyczące młodzieży, podejmujące diagnostycznie ważne aspekty jej kondycji. Są to: *Selected aspects of the participation of young people in modern culture. A socio-pedagogical essay* (F. W. Wawro) oraz interesujące studium *The contemporary labour market and the generation Y* (T. Klocek), które koncentruje się na współczesnym rynku pracy pokolenia Y. Kolejne opracowanie – *Social contexts of quality standards in school education in Poland* (F. W. Wawro) – omawia społeczne konteksty jakości standardów w edukacji szkolnej w Polsce. Natomiast artykuł: *Preparing the residents of St. Sister Faustina's Youth Educational Centre for Girls in Kraków-Łagiewniki for vocational independence* (E. A. Laurman-Jarząbek, M. Szpringer i E. Mazur) omawia społeczne konteksty jakości standardów w edukacji szkolnej w Polsce oraz przygotowanie młodzieży do niezależności zawodowej. Niezwykle doniosły przyczynek, ze względu na niedostatek opracowań w tym temacie, stanowi rozdział usytuowany w następnej kolejności: *Social pedagogy of the Catholic Church* (R. Jusiak), dotyczący pedagogii społecznej Kościoła katolickiego.

Blok tematyczny odnoszący się do rodziny, sytuacji dziecka, wsparcia chorych kobiet oraz ojcostwa stanowią takie rozdziały, jak: *Social worker and the needs of children and*

adolescents from dysfunctional families (M. Krupa); *Significance of social support for cancer-affected women* (M. Nyk-Dekiel, M. Springer); *The participation of the father in the realization of a child's developmental needs in modern conditions* (M. Jeziorański); *The pedagogical aspect of social integration of disabled children* (A. Lendzion) oraz *Violence of young people towards the elderly as viewed by young Poles* (M. Szpringer, M. Wojciechowska); oraz *Care and nurture of orphans in foster families* (A. Łuczyński), a także *Functioning of a contemporary family – quality and its significance for performance of children and adolescents in educational sphere*.

W publikacji znalazły się też rozdziały: *Das Wesen der „Ästhetischen Theorie“ bei Theodor Wiesengrund Adorno* (T. Guz), *Pedagogical implications of activation process of people exposed to social exclusion* (K. Sarda-Dec), *Volunteering as a path of personal and social development* (L. Pietruszka).

Prezentowana pozycja książkowa w wersji angielskojęzycznej (i częściowo niemieckiej) stanowi kolejną publikację wpisującą się w dorobek Katedry Pedagogiki Społecznej, w której to katedrze kultywowana jest wieloletnia tradycja inicjowania naukowych debat i wymiany doświadczeń w gronie zapraszanych do współpracy osób specjalizujących się w badaniu aktualnych problemów społecznych, stanowiących szeroko rozumiane pole problemowe współczesnej pedagogiki społecznej. Jak zaznacza we *Wstępie* do książki jej redaktor Franciszka Wanda Wawro, specyfikę tej dyscypliny, jaką jest pedagogika społeczna, określają nie tylko jej przedmioty materialny i formalny, ale także właśnie otwartość na takie podejście do interesujących ją kwestii społecznych, by ich charakter oraz uwarunkowania zaprezentować możliwie wyczerpująco w ujęciu interparadygmatycznym. Takie podejście jest adekwatną odpowiedzią na dynamikę i związaną z nią zmienność charakteru zjawisk będących w polu zainteresowań pedagogiki społecznej i pracy socjalnej. Ze względu na prakseologiczny charakter pedagogiki społecznej istotny wymóg we współczesnym podejściu do problemów społecznych stanowi nie tylko trafne odczytywanie i diagnozowanie ich złożoności i zmienności, ale także podejmowanie zbiorowego wysiłku, by optymalizować warunki makro- oraz mikrośrodowisk społecznych, w których niejednokrotnie problemy te są generowane. Właściwym zatem efektem wysiłków badawczych i pracy socjalnej winno być dostosowywanie i usprawnianie pracy edukacyjnej, i socjalnej do nowych wyzwań.

W opracowaniach poszczególnych autorów nieprzypadkowo dobrana została aktualna problematyka odnosząca się do tych aspektów kondycji i funkcjonowania dziecka, rodziny, osób pracujących czy Kościoła, które stanowią szczególne wyzwanie dla pracy edukacyjnej i socjalnej w nowoczesnym społeczeństwie. Podjęte przez poszczególnych autorów analizy i refleksje ukazują odpowiednie problemy w powiązaniu z konkretnymi uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi, charakterystycznymi nie tylko dla polskiej rzeczywistości.

Aktualność podjętych zagadnień i samej publikacji nie budzi najmniejszej wątpliwości. Jest ona potrzebna nie tylko jako wyraz odpowiedzialności za młodych ludzi, podejmujących, z entuzjazmem studia pedagogiczne, socjologiczne i z pracy socjalnej, ale także jest świadectwem mądrej i odpowiedzialnej naukowej refleksji nad współczesnymi uwarunkowaniami obszarów pracy społecznej, zarówno pedagogicznej, jak i socjalnej, gdyż te uwarunkowania bardzo szybko ulegają zmianie i mocno sygnalizują ciągłą potrzebę jej konfrontowania z rzeczywistością.

Recenzowana monografia stanowi przykład kompetentnej współpracy badaczy i praktyków oraz rzetelności, tak pod względem merytorycznym, jak warsztatowym. Warto zauważyć, że została ona opracowana przez specjalistów z różnych ośrodków naukowych w Polsce, co bardzo wyraźnie wskazuje na ogólnopolską refleksję, podnosząc tym samym walor publikacji. Wymiana myśli naukowców z różnych ośrodków badawczych jest zawsze cennym wkładem w rozwój nauki i w wyznaczanie wspólnych perspektyw badawczych. Trzeba wyraźnie zaznaczyć, że wszystkie artykuły są przygotowane solidnie i z dużym wysiłkiem badawczym. Prezentowane analizy empiryczne, dane badawcze i wnioski mogą służyć wielu środowiskom i gremiom w Polsce. Mogą z tego skorzystać również ci, którzy na co dzień posługują się językiem angielskim, w którym publikacja została wydana.

Doktor habilitowana Wanda Wawro, prof. KUL jest niestrudzonym pedagogiem i socjologiem, który z autentyczną troską pochyla się nad teraźniejszością w perspektywie jutra. Tą publikacją wzbogaca swój znaczący dorobek związany z pedagogiką społeczną i pracą socjalną. Pod redakcją pani profesor ukazały się m.in. następujące studia: *Młodość w procesie formowania się nowoczesnych społeczeństw* (Wydawnictwo KUL, Lublin 2004); *Problemy współczesnej młodzieży w ujęciu nauk społecznych* (Wydawnictwo KUL, Lublin 2007), *Młodość a kultura życia w kontekstach społecznych* (Wydawnictwo KUL, Lublin 2009), *Pedagog wobec wyzwań współczesności* (Wydawnictwo KUL, Lublin 2010).